

Προλεγόμενα – Ευχαριστίες

Το παρόν έργο αποτελεί το αποτύπωμα μιας διαδρομής επτά ετών στη διάρκεια των οποίων επιχείρησα να κατανοήσω, να εξηγήσω και ως ένα βαθμό να ξορκίσω τις καθοριστικές συναισθηματικές και κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις που είχε η χρηματοπιστωτική Κρίση πάνω μου αλλά και στην κοινωνία στην οποία ζω. Αμέσως μετά την ολοκλήρωση της μελέτης ήρθα αντιμέτωπος με μια «κρίση» της προσωπικής μου υγείας και αφού κατάφερα να βγω από αυτή ακολούθησε η πανδημική κρίση η οποία μείνεται από το 2020 στη χώρα μας αλλά και σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Θα μπορούσε λοιπόν αυτό το βιβλίο να έχει τον τίτλο από «κρίση σε κρίση» και ο τίτλος αυτός να περιγράφει, όχι μόνο το προσωπικό και ερευνητικό μου αφήγημα αλλά και το αφήγημα των σύγχρονων κοινωνιών που δρασκελίζουν τον χείμαρρο του χρόνου «περπατώντας» από τη μια κρίση στην άλλη όπως θα περνούσε κάποιος από τη μια όχθη ενός χείμαρρου στην άλλη περπατώντας πάνω στις πέτρες που δεν βρέχονται από το νερό της «ομαλότητας».

Τα χρόνια αυτά βεβαιώθηκα πως κάθε κρίση σε κουβαλά στον χρόνο και σε πηγαίνει παρακάτω. Αφήνεις πίσω μέρος του εαυτού σου και ανοίγεις σε νέα ταυτοτικά στοιχεία που είναι κρυσιακά και αμετάκλητα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, αυτά είναι τραυματικά ενώ σε άλλες παρηγορητικά. Πάντα είναι εμφανή και καιρία για όσους ενσαρκώνουν τις κρίσεις, είτε ως διαχειριστές της είτε ως υποκείμενα (συλλογικά και ατομικά).

Όταν το 2011 έκανα την επιλογή να εντάξω τη διερεύνηση του κρυσιακού νοήματος στην καθημερινότητά μου για όλα αυτά τα χρόνια δεν κρύβω πως το έκανα για να με «προστατεύει» από την οδυνηρή της φύση αφού κάθε φορά που κάτι με «ματαίωνε», την ίδια στιγμή μου χάριζε ένα αίσθημα συμβολής προς την κατανόηση της πολυπλοκότητας που κύκλωνε τις ζωές μας. Κάθε «πόνος» φώτιζε ακόμη περισσότερο το «τι», το «πώς» και το «γιατί» της Κρίσης.

Με άλλα λόγια η μελέτη μου αποτέλεσε το αναστοχαστικό βάθρο που με ώθησε να ζω τις Κρίσεις και ταυτόχρονα να τις παρατηρώ, να αναλύω επιστημονικά τις αφηγήσεις που τις συνοδεύουν. Να διερευνώ με μεθοδολογική ευρηματικότητα τα φαινόμενα που τις αποτελούσαν.

Πρέπει να ομολογήσω πως η διαδικασία συγγραφής της διατριβής μου, που αποτελεί τον πυρήνα αυτού του έργου, πολλές φορές ήταν παρηγορητική, όταν π.χ. έκλεινε η εφημερίδα στην οποία δούλεψα για 18 χρόνια, η *Ελευθεροτυπία*, ενώ λυπόμουν, πρόσθετα ταυτόχρονα μια ακόμη γραμμή στο κείμενο που αφορά το κεφάλαιο «μέσα σε κρίση, μέσα για την κρίση». Με τον ίδιο τρόπο όταν έπεσε ο διακόπτης της ΕΡΤ στην οποία εργαζόμουν για δύο δεκαετίες (παράλληλα με την *Ελευθεροτυπία*) και καθώς είχα την ατυχία να είμαι στον «αέρα» κατά την ανακοίνωση του Κυβερνητικού Εκπροσώπου που επιβεβαίωνε το σταδιακό κλείσιμο των πομπών της ανά την Ελλάδα, ματαιώθηκα,

στεναχωρήθηκα, αλλά κάθισα και έγραψα ένα κείμενο ανάλυσης πολλών σελίδων για το πώς είναι να μένεις άνεργος (δημοσιογράφος) στην Ελλάδα της Κρίσης.

Το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί τη συνέχεια της διπλωματικής μου εργασίας που αφορούσε τον ελληνικό «τηλελαϊκισμό» κατά την οποία είχα τη τύχη να γευτώ την εξηγητική και λειτουργική ευστοχία της Θεωρίας του Λόγου.

Το εξηγητικό πλαίσιο της Θεωρίας της Σχολής του Έσσεξ μου δίδαξε ο Γιάννης Σταυρακάκης τον οποίο οφείλω να ευχαριστήσω, όχι μόνο ως επιβλέποντα αλλά ως ουσιαστικό «δάσκαλο». Γνωστικά, ηθικά, μεθοδολογικά και επιστημονικά μού υπέδειξε το πλαίσιο της «ακαδημαϊκής τάξης» που όφειλα να λαμβάνω υπόψη μου, το ίδιο πλαίσιο όμως, με τον τρόπο του, μου το περιέγραψε και ως πλαίσιο ελευθερίας μέσα στο οποίο είχα τη δυνατότητα να κινηθώ, να αναρωτηθώ, να εμπνευστώ, να προτείνω πράγματα και να αμφισβητήσω άλλα. Μου εξήγησε πως όχι μόνο δεν πρέπει να φοβηθώ να αμφισβητήσω τα επιχειρήματά του αλλά πως είναι σίγουρο ότι με κάποιο τρόπο θα το κάνω.

Στον καθηγητή Γιάννη Σταυρακάκη οφείλω ακόμα τη σημαντικότερη από τις ακαδημαϊκές μου εμπειρίες, τη συμμετοχή μου στην ερευνητική ομάδα του παρατηρητηρίου «Populism, Λαϊκιστικός Λόγος και Δημοκρατία» στο πλαίσιο του προγράμματος Αριστεία II. Μια εμπειρία που αφορούσε τη μελέτη του Λαϊκιστικού φαινομένου σε διεθνές επίπεδο δίνοντάς μου την ευκαιρία να επισκεφθώ πανεπιστήμια όπως το Essex, το Bath, το Queen Mary, το Oxford, το SciencePo κ.ά. και χώρες όπως η Αργεντινή. Μου έδωσε επίσης την ευκαιρία να γνωρίσω μερικούς από τους πλέον ενεργούς ερευνητές του Λαϊκιστικού φαινομένου και να λάβω μέρος στον εκτεταμένο ακαδημαϊκό διάλογο που διεξάγεται σε διεθνές επίπεδο.

Προσανατολίστηκα προς τον μεθοδολογικό εμπλουτισμό της Θεωρίας του Λόγου με την παράδοση της Κυβερνητικής και της Συστημικής Σκέψης, την οποία μου είχε «συστήσει» ο Ανδρέας Τσονίδης από το Ινστιτούτο Συστημικής Σκέψης και Ψυχοθεραπείας τον οποίο οφείλω επίσης να ευχαριστήσω.

Στην παρουσίαση της διπλωματικής μου το 2010 ο καθηγητής Νίκος Δεμερτζής έδρασε καθοριστικά και παιδαγωγικά. Ανάμεσα στις βελτιωτικές του προτάσεις για το κείμενο εντόπισε και μου υπέδειξε τον κεντρικό θεματικό πυρήνα της διδακτορικής μου διατριβής, το συναίσθημα της «ματαιώσης» και το σχήμα του «κύκλου των ματαιώσεων και των φορτίσεων» που υποστήριζα σε εκείνο το κείμενο πως διαπερνά τη σύγχρονη πολιτική ιστορία της Ελλάδας. Η εννοιολόγηση των συγκινήσεων από τον καθηγητή Νίκο Δεμερτζή ως μια (α)κινητοποιητική συνθήκη έναντι γεγονότων, ιδεών, προσώπων και καταστάσεων βρίσκεται στον πυρήνα του επιχειρήματος της Λογικής της Συστημικής Επεξήγησης την οποία προτείνω.

Ο καθηγητής Νικόλας Σεβαστάκης με ενέπνευσε, όχι μόνο μέσα από τα επιστημονικά και θεωρητικά του κείμενα αλλά και μέσα από τις λογοτεχνικές και διαδικτυακές του προτάσεις υποδεικνύοντάς μου έναν εναλλακτικό τρόπο να στοχάζομαι, όχι μόνο για την Κρίση και τη θεωρία αλλά και τη ζωή εν γένει καθώς στη δική μου κατανόηση είναι σαφώς προσανατολισμένος προς αυτή.

Ο καθηγητής Jason Glynos, όταν του μίλησα για τις μεθοδολογικές μου αναρωτήσεις γύρω από τα εργαλεία της Θεωρίας του Έσσεξ, μου ανέλυσε τις λογικές Επεξηγή-

σης και με ενέπνευσε να τις εμπλουτίσω συστηματικά, ενώ σε μια φιλόξενη συνάντηση στον κήπο του σπιτιού του στο Έσσεξ, το 2013 μου υπέδειξε το «πένθος» ως ένα «συμνησιακό πλαίσιο» στο οποίο η Ελλάδα είχε περιέλθει.

Ο επ. καθηγητής Νίκος Παναγιώτου συνέβαλε καθοριστικά στο να θέσω ένα στόχο ολοκλήρωσης της έρευνάς μου και τον ευχαριστώ ειλικρινά γι' αυτό.

Ο αν. καθηγητής Άρης Στυλιανού, ο καθηγητής Χρήστος Φραγκονικολόπουλος και ο καθηγητής Γρηγόρης Πασχαλίδης μου προσέφεραν απλόχερα το χρόνο και τη στήριξη τους αποτελώντας μέλη της επταμελούς επιτροπής δημόσιας υποστήριξης της διατριβής μου.

Ο αν. καθηγητής στο VUB του Βελγίου Γιώργος Τερζής, φίλος μου για τρεις δεκαετίες, μεταξύ άλλων μου μίλησε για τον Jesus Martin Barbero και μου άνοιξε τον ορίζοντα της «μεσοποίησης», ενώ η σύζυγος του Δρα Μύρια Βασιλειάδου και η κόρη τους Μελίνα, με στήριξαν και παρακολουθούσαν την πρόοδο της έρευνάς μου σε κάθε επίσκεψή μου στο φιλόξενο σπίτι τους στις Βρυξέλλες.

Οφείλω να ευχαριστήσω ακόμα την αν. καθηγήτρια Ελβίρα Μασούρα η οποία ως φίλη και ως ακαδημαϊκός ήδη από το 2004, οπότε και ξεκίνησε ο δεύτερος ακαδημαϊκός μου κύκλος στον τομέα των κοινωνικών επιστημών, με στηρίζει και με συμβουλεύει.

Ο αν. καθηγητής Παναγιώτης Μαντζούφας (ΑΠΘ) και ο καθηγητής Alfonso Garcia Figueroa (Toledo) συζήτησαν μαζί μου, με συμβούλεψαν και με καθοδήγησαν καθοριστικά.

Η πολύ καλή μου φίλη Simona Baloghová με στήριξε με τον τρόπο της και οφείλω να την ευχαριστήσω.

Η Δρ Έλενα Ψυλλάκου υπήρξε κριτική αναγνώστρια των ιδεών μου και συνέβαλε δημιουργικά με ιδέες, προτάσεις, χρόνο και χαμόγελο στην πορεία ολοκλήρωσης της διατριβής μου. Η φοιτήριά μου, στα πρώτα βήματα της διδασκαλίας μου στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ, Κατερίνα Πψενίσκωφ ως φιλόλογος και πολιτική επιστήμων επιμελήθηκε το κείμενο του παρόντος βιβλίου φιλολογικά. Ευχαριστώ τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Βασιλική Μαδέση που συνέβαλε στη μορφική ομογενοποίηση του υλικού θυσιάζοντας πολύτιμο μέρος του ελεύθερου χρόνου της και τον Άνθιμο Δημητριάδη για τη φιλία και την υποστήριξή του.

Η Κική Μουστακίδου με βοήθησε να πλοηγηθώ στους πολύσημους ορίζοντες του πραγματολογικού υλικού και συνέβαλε στο να τιθασεύσω το χάος τους και την ευχαριστώ για αυτό.

Ακόμα, ο Πέτρος Παπασαραντόπουλος, διαχρονικός φίλος, υπήρξε θετικός στην έκδοση του βιβλίου χωρίς δεύτερες σκέψεις ή αστερίσκους.

Οφείλω να ευχαριστήσω τη μητέρα μου, Μαρία Σιώμου, για τη θετική της ματιά που νικά τον φόβο, αλλά και την αγάπη στα βιβλία, στα γράμματα, στην έρευνα και τη γνώση που μου εμφύσησε από τα παιδικά μου χρόνια.

Ευχαριστώ επίσης τον αδελφό μου, Δρ. Κύρο Σιώμο, που ξεκίνησε το δικό του διδακτορικό ένα χρόνο μετά από εμένα και το τελείωσε έξι μήνες νωρίτερα υπενθυμίζοντάς μου, με τον τρόπο του, ότι οι κύκλοι πρέπει να κλείνουν στην ώρα τους. Ευχαριστώ επίσης και τη σύζυγό του Βάια Ντελή αλλά και τον μικρό τους γιο Θάνο και την κορούλα τους Μαρία που με ενέπνευσαν με το χαμόγελό τους.

Η αδελφή μου Αθηνά Σιώμου, ως ψυχολόγος, και ο σύζυγος της Ηλίας Χαρίτος, ως δραστήριο πολιτικό υποκείμενο, συνέβαλαν δημιουργικά και κριτικά στο τελικό μου εγχείρημα. Ευχαριστώ και τα τρία ανιψάκια μου, την Αριάδνη, που ενδιαφέρθηκε πολλές φορές για τη θεματολογία και τη μεθοδολογία της έρευνάς μου και τώρα σπουδάζει Πολιτικές Επιστήμες, καθώς και τη Μαρία και τον Αναστάση που με ρωτούσαν υπομονετικά, όλα αυτά τα χρόνια, πώς προχωράω.

Αν πρέπει να αφιερώσω σε κάποιον το κείμενο, θα το αφιέρωνα στον «απόντα» πατέρα μου, Θάνο Σιώμο, ο οποίος μου έμαθε, από μικρό παιδί, πως η πολιτική δεν είναι τρόπος ζωής αλλά είναι η ίδια η ζωή. Μέσα από τη ζωή και τους αγώνες του μου έδειξε πως δεν υπάρχει ζωή χωρίς πολιτική. Ήταν πάντα σταθερός στην άποψη ότι αυτό που δίνει αξία και νόημα στο βίο των ανθρώπων δεν είναι η «υλική βάση» αλλά οι αγώνες που κάνει ο καθένας μας για τους άλλους και κυρίως οι αγώνες που κάνει ο καθένας μας μαζί με τους άλλους...